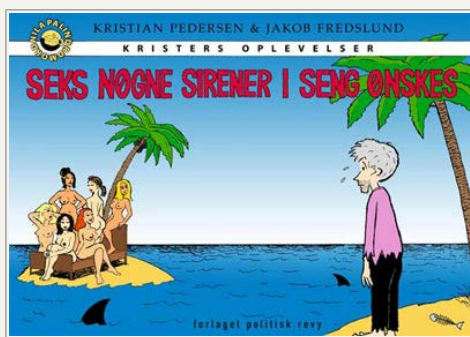

Palindromer

 Af Jakob Fredslund 3. december 2009 • I kategorien [Sjov](#) •

Den palindromitisramte Krister opstod i 1995 under matematikforelæsningserne på Aarhus Universitet. Han har tidligere optrådt i studenterbladet Mads Føk og i to undergrundsalbums. Nu har forlaget politisk revy udgivet et album med Krister på 96 sider.

I anledning af udgivelsen af "Seks nøgne sirener i seng ønskes", Kristian Pedersen og undertegnede tegneserie om Krister, der altid taler i palindromer, har SprogMuseets redaktør bedt os om at fortælle lidt om palindromer og hvordan Krister-historierne bliver til.

Et palindrom er et ord eller en sætning, der staves ens forfra og bagfra. Mange kender nok palindromet

En af dem der red med fane.

Desuden er der klassikere som *regninger* samt navnene *Otto*, *Ebbe* og *Anna*. Der er også et indisk sprog, der hedder *malayalam*. Dansk byder altså naturligt på ord og sætninger, der staves ens forfra og bagfra.

Mening og betydning

Man kan måske sige, at det at *lede* efter palindromer dermed er en udforskning af et system: systemer skabes altid, fordi der er brug for dem til at få hold på en flig af virkeligheden, men når et system først er skabt og eksisterer, så kan specielt interesserede give sig til at udforske systemet for systemets egen skyld og finde sammenhænge og strukturer uden at skele til deres faktiske betydning i virkeligheden. I og for sig meget som med matematik. Rigtig interessant bliver det naturligvis først, hvis de opdagede strukturer faktisk *viser sig* at have en meningsfuld betydning i virkeligheden.

Således også med palindromer. En struktur som "*Sirener is*" er lovlig i den forstand, at den består af eksisterende, lovlige ord – men den er uinteressant, fordi den ikke skaber nogen betydning. Det er en rent teoretisk øvelse, som en computer med en ordbog kunne skabe uden menneskelig indblanding. "*Seks nøgne sirener i seng ønskes*" er (vil vi mene) langt mere interessant, fordi strukturen nu får mening uden for systemet, dvs. sproget.

Disciplinen har selvfølgelig flydende grænser, for hvornår er et palindrom betydningsbærende? Netop denne grænseafsøgning er konceptet bag Krister-serien, for hvis figuren Krister altid skal tale i palindromer, så må handlingen i historien nødvendigvis i høj grad dikteres af hans replikker snarere end omvendt. Det er kun i yderst sjældne tilfælde, at et palindrom ikke er bare den mindste smule ejendommeligt eller søgt – med andre ord afslører et palindrom næsten altid, at det ikke bare er et naturligt opstået betydningsbærende element i sproget. "*Du er Freud!*" kunne være en af undtagelserne, der bekræfter reglen.

Hvis man spiller med, er et godt palindrom derved *billedskabende*: Hvis vi går ind på præmissen – nemlig at palindromet *er* betydningsbærende – hvilke omstændigheder må så til for at retfærdiggøre følgende palindromer?

Ret gæv ræv slugte let gul sværvægter.

Snavset nat søges: Mund og god numse. Gøs Tante Svans?

Et, to, tre, fire, påstår Grete. Det er gråt, så perifert otte.

De første to er i vores bevidsthed klart inden for rammerne af Krister-universet, mens den sidste er på (smerte-)grænsen; det er svært at skabe en (for-)historie, der kan lede op til, at Krister ytrer sig således.

Hvordan laver man et palindrom?

Man falder over en god begyndelse, og så pusler man videre, til det falder på plads – eller også giver man op. Med øvelsen bliver man god til at få øje på gode begyndelser. Er man meget heldig, kommer resten nærmest af sig selv; man falder fx over ordet "lemlæstet" og spotter, at det ender på "tet", en palindromisk bogstavrække; herefter checker man, om resten af ordet skulle kunne bruges: Jo sørme:

..lemlæstet sæl mel.

Vi har altså en lemlæstet sæl nu, men vi mangler at finde et ord, der starter med "mel". Dem er der ikke så mange af, og det oplagte er "mellem". Vi har dermed

..mel lemlæstet sæl mellem.

– men står nu med det omvendte problem: find et ord, der ender på "mel". Det første, der dukker op på den indre computerskærm, er "gammel". En sæl kan fint være gammel, og vi har nu

rer	ere	erre
tet	ede	ette
nen	ene	enne
ses	ese	esse
lel		elle
	ege	emme
	eje	epepe

Meget hyppige og mindre hyppige palindromiske bogstavrækker

Seneste sprognyheder

19/3	Evolution i sprog: Dovenskab har Å!ndret ord videnskab.dk
30/10	Hvem taler: Kan du hÅ, re forskel påÅ menneske og maskine? www.dr.dk
6/3	DansklÅ;rer: Tosprogede bÅ, rn bliver sprogligt forsÅ, mt www.bt.dk
28/2	Flere og flere ordblindede Å;farter påÅ universitetet - Magisterbladet magisterbladet.dk
22/2	Keeper eller mÅ;flmand å€" hvilket ord er bedst? Dansk SprognÅ;vn dsn.dk
28/3	Indigenous languages come from just one common ancestor, researchers say - ABC News (Australian Broadcasting Corporation) www.abc.net.au
27/3	UVic news - University of Victoria www.uvic.ca
26/3	New York Nonprofit Media: Native American nonprofit aims to boost community health by teaching Lakota language nynmedia.com
22/3	Teenage business owner aims to revitalize Blackfoot language globalnews.ca
19/3	Language revival preserving history www.smh.com.au

FLERE NYHEDER >>>

Verdens sprog på SprogMuseumet.dk på et større kort

Nye kommentarer

Artikler om

Arkiv

..gammel lemlæstet sæl mellem mag..

Hvad begynder med "mag"? Igen ikke mange ord(stammer); mager, magi, mage, magt, magasin, .. magyar, og vist ikke mange flere. Mager er mest lovende, og med "mellem" foran må det blive magre i flertal:

..er gammel lemlæstet sæl mellem magre..

Og pludselig, efter en sidste smule puslen, passer det i begge ender:

Vi ser gammel lemlæstet sæl mellem magre siv!

En blindgyde kunne være opstået, hvis vi var gået videre med "magt" frem for "mager": Til nød kan en gammel og lemlæstet sæl vel også kaldes vissen: "..visnet, gammel, lemlæstet sæl mellem magtens iv..", men så kniber det med at komme videre, og kvaliteten falder drastisk.

Det sker også – men (endnu) sjældnere – at et palindrom opstår fra enderne. Fx ved at få øje på "ønskes" og se, at det godt kan være slutningen på en meningsgivende sætning, og at "seks nø.." fint kan være begyndelsen. Hvad begynder med "nø.." og er i flertal? "nøgne" er oplagt: "Seks nøgne .. eng ønskes". Man kunne stoppe med "Seks nøgne i eng ønskes", men "seng" ender på "eng", og så får vi "Seks nøgne si .. i seng ønskes" – og til alt held passer endelsen "-rener" som fod i hose og tingene falder i hak.

Hvordan retfærdiggør man palindromet?

Hvis en Krister-historie skal skabes rundt om replikken "Vi ser gammel lemlæstet sæl mellem magre siv", så skal der altså en aldrende, ilde tilredt sæl til, som Krister og mindst én person mere får øje på i slank vandløbsbevoksning. Udfordringen er selvfølgelig at gøre historien underholdende i det omfang, at de nødvendige, absurde omstændigheder ikke gør det alene. En af de tidlige historier byggede over adskillige sider op til Kristers eneste palindrom, som kom til allersidst:

Red Aksel? Jeg ser ejere, Sir, få mig op! Senere ret adræt stær daterer en esp – og I må frisere jeres gejlje skader.

Adskillige ingredienser må til her, og handlingen bliver kringlet og mildt sagt fjollet.

Som regel synes vi ikke en enkelt replik er nok som punchline til en historie på ét billede i klassisk vittighedstegnings-stil, men der er undtagelser. I den følgende er det eneste palindrom

Dit signal er: "Åh-åh, årelang istid!"

som i sig selv vel næppe er særlig meningstungt eller morsomt. Men vi fandt på at omplante Krister til en indianersammenhæng, hvor Krister er læreren, der forsøger at lære indianerbørnene røgsignaler – og med en passende opgaveformulering, der gør den tiltalte elevs forsøg så helt forkert, som det kan være, så synes vi historien blev overraskende og værd at lave:

Her er endnu en historie bygget op som et enkelt billede med en enkelt Krister-replik, hvor palindromet ikke i sig selv er billedskabende, og hvor historien derfor skulle laves fra bunden men med den givne pointe:

Man kan score ekstrapoints, hvis man finder et palindrom, der indeholder referencer til kendte personer eller aktuelle begivenheder. Det appellerer til flere, og det er med til at sløre, at her er tale om en konstruktion, der kun mere eller mindre tilfældigt har med virkeligheden at gøre:

Ole Sohn var nede med en ravn hos Elo. [Er SF'eren ornitolog i sin fritid?]

Se, røg! Mon Akkari-virak kan omgøres? [En kommentar til ambassadeafbrændingen ifm. Muhammed-krisen]

Et simpelt eksempel på en historie af den type ses her:

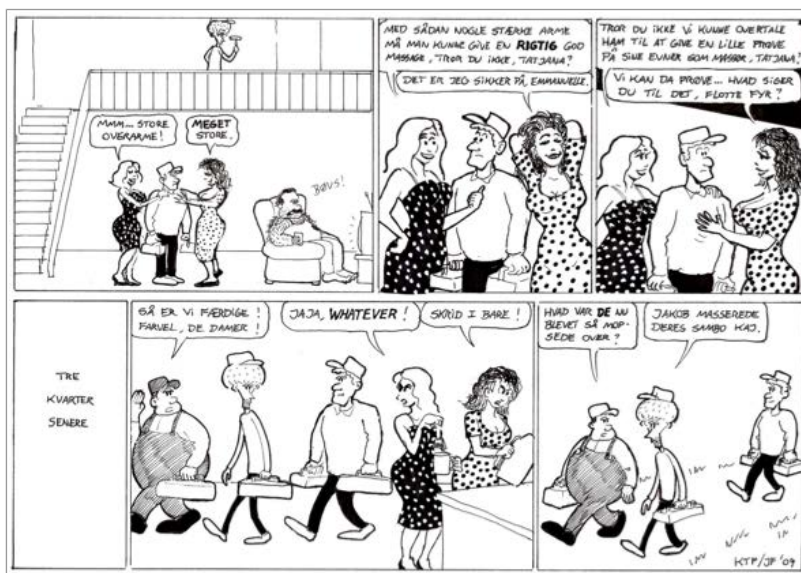
Som oftest finder vi hver vores egne palindromer til Krister-historierne, men det sker også, at der er tale om samarbejde. Kristian gik i stå med

..ob masserede deres sambo..

og Jakob kunne – ret let :) – fuldende til

Jakob masserede deres sambo Kaj.

Den er igen et af de sjældne palindromer, hvor sætningens ejendommelighed ikke er påfaldende (læs: skriger til himlen). For at få en Krister-historie ud af den, som er underholdende, kan vi altså ikke læne os op af givne absurditeter men må finde på noget, hvor det bliver tilnærmelsesvis sjovt, at Krister til sidst siger "Jakob masserede deres sambo Kaj". Historien kan ses [her](#); pointen leveres her:

Oftentimes bliver historierne længere, fordi der bliver brugt for at understøtte et givent palindrom med en lang handling, som kalder på flere palindromer. Fx gav palindromet

Sagte vi gik i fredags, mor, i Roms gader. Fik I givet gas?

ideen til en handling, der udspringer sig under en studietur til Rom. Med dette tema givet kan man begynde at søge efter tidligere fundne palindromer og også skabe helt nye til lejligheden;

Godt ydre der, dyt dog!

kunne fx bruges af Krister siddende bag sin kammerat på en lejet scooter, idet en smuk italiensk pige går forbi.

palindromer.dk

Vores palindromhjemmeside www.palindromer.dk kommer derved i spil. Den rummer, ud over et link til Krister-seriens hjemmeside, en liste af over 800 palindromer, som både vi selv og læsere har fundet på, og vi botaniserer af og til blandt vore egne palindromer, hvis vi har brug for et til en allerede opbygget historie. Tilsvarende kan små papirlapper i en bunke med ufuldstændige palindromer få fornyet interesse – fx er der potentiale i

.. o blomster: årets molbo ..

Fra starten har det været et tema at udfordre konceptet bag Krister-historierne – eller at lege lidt med det, så det udtalt kommer i spil i historien, som derved får et meta-niveau. Fx i den ret lange historie, som gennem adskillige sider bygger op ved at en mængde bizarre bipersoner dukker op i en lejlighed, hvis indehaver venter Krister på besøg. Til sidst må en læser, som er bekendt med Krister-universet, forvente et langt, meget søgt palindrom, som samler alle de introducerede personer og effekter. Kristers lapidariske replik er imidlertid: "Aha."

I en anden historie besøger Krister sin fætter Bjarne. Han går i sit nye hus og venter på håndværkere, og han har den særhed, at han ikke kan bruge andre vokaler end e og derfor har replikker à la "Dels er der en el-fejlrettelse, dels er der smedejernssengen derhenne; den er ekset nede ved benene". De to spor mødes, da Krister og Bjarne i kor udbrøder:

Dem! Se den rede dernede, smed!

Vi skriver løbende nye Krister-historier, som vi lægger op på hjemmesiden. Hvis man skulle være blevet interesseret snarere end afskrækket, så er her et [link](#).

[Jakob Fredslund](#)

Læs også:

1. [Spørgsmål på spørgsmål](#) "Ka' veste flyde? Ka' jakker!" – de unge medlemmer af Hobro Rokklub var klædt på til efterfølgende vandgang, da de var tilskuere til navngivningen af klubbens fire nye fartøjer. (Tekst...
2. [Katten og den hellige musling](#) Pludrs spilleplade Jeg er hverken inkarneret kaffedrikker eller føler mig særlig hellig. Alligevel har jeg lært mig et par af begreberne, som hellige og kaffeelskere engang har brugt dem. Nu...
3. [Den Danske Ordbog på nettet](#) ordnet.dk/ddo Siden november 2009 har Den Danske Ordbog været tilgængelig på nettet. Redaktionen af Sproguseet har i den anledning bedt mig give en omtale af ordbogen, dens omfang og anlæg...
4. [Et sprog til at tale om alt](#) Nye bibeloversættelser får altid hårde ord med på vejen lige når de udkommer. For det religiøse sprog skal man ikke røre ved. Det skal helst blive ved med at være...

Tagget med: betydning, bogstav, bøjningsendelse, comics, mening, Ord, ordlege, Palindrom, politisk revy, Sjøv, Stavning, sætninger, tegneserie

8 kommentarer

Peter Bakker

3. december 2009 • 11:45

Dem i gav: tit nemt, dog godt! Men tit vag – i med?

Svar

Ruben Schachtenhaufen

3. december 2009 • 23:31

På facebook er der en gruppe hvor man iscenesætter palindromer som billedkollager. Herefter skal de øvrige gruppe-medlemmer gætte palindromet ud fra billedet.

Der er iscenesat over 1000 palindromer i skrivende stund. Et stort udvalg af dem kan ses her:

<http://schachtenhaufen.dk/palindromer.html>

Svar

Morten Kjeldgaard

4. december 2009 • 10:16

Mht. figurteksten øverst på siden: nu er dette en sproportal, og så kan vist man godt tillade sig at være lidt pedantisk. Universitetet i Århus hedder "Aarhus Universitet", da man ved retskrivningsreformen i 1953 valgte at bibeholde dobbelt-a i navnet. [Tak. Rettet. OSA]

Svar

Bjørn A. Bojesen

5. december 2009 • 14:47

Fantastisk idé! Den ønsker jeg mig til jul... :-)

Svar

Ole Stig Andersen

28. marts 2010 • 22:02

I følge Wiktionary <http://en.wiktionary.org/wiki/aibohphobia> findes der en fobi, en irrationel frygt for palindromer. Tilstanden hedder aibohphobia på engelsk. På dansk må det vel oversættes til iboffobi?

Svar

Jakob Fredslund

30. marts 2010 • 12:28

Jeg har hørt om "ibofobi", og jeg tror begrebet er skabt af (en nørdet afart af) lyst snarere end nødvendighed :)

Svar

Ole Stig Andersen

8. oktober 2010 • 16:31

Jeg er lige faldet over Kristers nye historier. Den seneste er lagt op i går. Det er den klassiske slags hvor der bygges op med hele otte billedrammer med absurde sammenstillinger som rensdyrjagt og bornholmerure for at retfærdiggøre ét eneste Kristerpalindrom til sidst.

<http://www.cs.au.dk/~chili/Krister/album3.html>

Svar

Trackbacks

1. [Dommedag Nu To: Tun ga' dem mod : The Widmann Blog](#)

Skriv en kommentar

Navn (kræves)

E-mail (kræves)

Hjemmeside

Send mig en e-mail når der kommer flere kommentarer.